

NHỮNG NGƯỜI BẠN DI CƯ

“Người tị nạn cần phải được chăm sóc. Tôi không quay lưng lại với những người đang có mối lo lắng và sợ hãi, nhưng tôi quay lưng lại với những người đã trục lợi về kinh tế hoặc chính trị trên nỗi khổ của người tị nạn”, Tổng thống Áo Heinz Fischer.

Tổng thống Áo Heinz Fischer gặp gỡ một số trẻ em đã chạy trốn khỏi Syria

(Nguồn: Carina Karlovits HBF)

Tiếng nói cho người tị nạn

Thời điểm này, châu Âu đang phải đối mặt với cuộc khủng hoảng về người tị nạn từ các nước Bắc Phi và Trung Đông như Syria, Afghanistan, Iraq, Iran, Pakistan... tràn sang. Đây có thể coi là cuộc di dân lớn đối với lục địa già này kể từ sau *Thế chiến thứ hai* đến nay. Tuy nhiên, một số

chuyên gia về Trung Đông lại cho rằng, cuộc khủng hoảng về di dân thực sự không phải nằm ở châu Âu mà là ở các nước như Jordan, Lebanon, Thổ Nhĩ Kỳ. Theo số liệu thống kê của CNN, tính đến ngày 10/9 năm nay, sau 4 năm nội chiến, riêng người Syria đã có 4,1 triệu người rời khỏi đất nước. Hơn nửa số người đó đã được Thổ Nhĩ Kỳ đón nhận, số còn lại đã đến Jordan, Lebanon, Ai Cập...

Theo chuyên gia nghiên cứu Trung Đông TS. Phương Mai (Tọa đàm trên BBC, ngày 24/9): *Chúng ta nhìn thấy là 3,8 triệu người tị nạn của Syria đang ở Lebanon và Jordan, trong khi đó chỉ có khoảng 400.000 - 500.000 người là tìm đường sang châu Âu mà thôi. Đó chưa kể là số người tị nạn Palestin đã từng ở Lebanon từ rất lâu rồi...* Chúng tôi cho rằng, điều chuyên gia chỉ ra ở đây là hoàn toàn đúng, khi phân tích dựa trên cơ sở số liệu (cái dễ dàng nhìn thấy), mà chưa phân tích ở góc độ khủng hoảng tiềm ẩn - dựa trên nền tảng đạo đức, văn hóa, giá trị nhân đạo và tâm lý dân tộc... Người dân châu Âu khó có thể chấp nhận được việc Chính phủ của họ sẽ không quan tâm đến người tị nạn, chứ đừng nói là đối xử thậm tệ với người tị nạn. Trong khi việc này lại có thể là bình thường đối với một số nước khác. Vì thế, mặc dù chỉ có khoảng 500.000 người tị nạn tràn vào châu Âu cũng là “cả một vấn đề” đối với khu vực này.

TS. Phương Mai cũng đã chia sẻ: *Hầu như những người tị nạn ở Lebanon và Jordan đều ở trong khu lán trại rất tồi tệ. Không tìm được việc làm. Trẻ em không được đến trường. Nhiều người tị nạn đến Lebanon phải tự tảo đi tìm cách sinh sống và kiếm tiền. Hai triệu người tị nạn ở Thổ Nhĩ Kỳ cũng rất khó tìm việc. Họ phải tự tìm cách để sinh nhai. Sự hằn học giữa người bản xứ và người tị nạn ngày càng trở nên tồi tệ hơn.*

Tuy nhiên, bên cạnh những hệ lụy thì cũng nên bình tĩnh nhìn nhận sẽ thấy, lực lượng người tị nạn chạy sang châu Âu, chủ yếu là người trẻ, có trình độ, thuộc tầng lớp trung lưu. Biết đâu, chục năm sau, trong số hàng nghìn người trẻ ấy, sẽ có người trở thành nguyên thủ, nhà khoa học, đạo diễn, diễn viên, nhà văn, nhà kinh doanh... thành công và nổi tiếng. Cũng chính lực lượng trẻ ấy sẽ “cứu vớt” tình trạng dân số đang ngày càng già cỗi của châu Âu, sẽ gồng gánh những công việc nặng nhọc cho người dân bản xứ, sẽ thúc đẩy nền kinh tế châu Âu phát triển... Nên chăng, có thể coi lực lượng người trẻ này là nguồn tài nguyên và là tương lai của châu Âu?!

Vâng, đó là vấn đề của tương lai, còn bây giờ thì dù chúng ta/các nhà báo, chuyên gia có nói gì đi chăng nữa cũng không thể “xoa dịu” được thực tế rằng châu Âu đang rơi vào cuộc khủng hoảng về người tị nạn, trong đó, Áo và Đức là những điểm nóng:

Áo là một đất nước nhỏ bé, với diện tích 83.871 km², hơn 8 triệu dân nhưng: “Năm 2014 đã nhận 28.000 người tị nạn, năm 2015 đã nhận 80.000 người tị nạn (có thể cao hơn nữa). Đây là nước nhận người tị nạn cao thứ 2 trong khối Liên minh châu Âu (EU), tương tự như Đức” (theo số liệu báo cáo của Tổng thống Áo Heinz Fischer trong Phiên họp lần thứ 70 Đại hội đồng Liên hợp quốc tại New York, ngày 30/9/2015). Trong khi đó, chính quyền và người dân Áo chưa có nhiều thời gian để chuẩn bị đối phó với tình trạng này. Tuy nhiên, một bộ phận các lãnh đạo, các cơ quan công quyền và người dân Áo, đang tìm mọi biện pháp để giúp đỡ và đón nhận người tị nạn. Họ coi người tị nạn là “những người bạn di cư cần phải được bảo vệ và che chở một cách vô điều kiện”. Họ đã tham gia các cuộc tuần hành, điển hình là cuộc biểu

tình lớn vào ngày 03/10/2015, tại Quảng trường Heldenplatz Wien, với tên gọi: “Chào mừng người tị nạn. Chính sách nhân đạo cho người tị nạn và “Tiếng nói cho người tị nạn”. Sự kiện này đã thu hút khoảng 150.000 người tham gia (vượt ngoài sự mong đợi của ban tổ chức). Đặc biệt, trong đó có sự tham gia của Tổng thống Áo đương nhiệm Heinz Fischer (và *Tổng thống tương lai Van Der Bellen*) cùng đại diện các tổ chức từ thiện, các văn nghệ sĩ, diễn viên nổi tiếng... Tại cuộc biểu tình này, Tổng thống Áo Heinz Fischer đã cảm ơn những người dân vì họ đã giúp đỡ những người tị nạn và giúp “nâng cao tinh thần nhân đạo của châu Âu”: *Người tị nạn cần phải được chăm sóc. Tôi không quay lưng lại với những người đang có mối lo lắng và sợ hãi, nhưng tôi quay lưng lại với những người đã trục lợi về kinh tế hoặc chính trị trên nỗi khổ của người tị nạn. Tôi cảm ơn mọi người đã đến đây, đã giúp đỡ và sẽ giúp đỡ. Tôi tự hào về Vienna! Tôi tự hào về nước Áo!*

Những người bạn di cư

Dựa trên *Tuyên ngôn quốc tế về nhân quyền* (1948) và *Công ước về vị thế của người tị nạn* (1951) của Liên hợp quốc, thì tất cả mọi người trên thế giới đều xứng đáng được hưởng một cuộc sống bình đẳng, hạnh phúc và không có chiến tranh... Cho dù xét về mặt pháp lý, đã không có nước Trung Đông nào tham gia ký kết *Công ước về vị thế của người tị nạn*, trong khi phần lớn các nước châu Âu đều tham gia ký kết công ước này (CNN), nhưng xét về quyền cơ bản của con người, thì họ đều xứng đáng được mưu cầu một cuộc sống tốt đẹp hơn.

Đa số người dân và các chính khách Áo, châu Âu đã đấu tranh đòi Chính phủ của họ phải giúp đỡ những người tị

nạn một cách nhanh chóng nhất. Họ coi những người tị nạn là “những người bạn di cư”. Những người bạn sa cơ lỡ vận, cần phải được giúp đỡ... Nhìn chung, cả xã hội đều vào cuộc một cách mạnh mẽ, tích cực và tự giác, nên những ngày này chúng tôi mới có thể cùng các tình nguyện viên “nhảy múa” với hàng trăm, hàng nghìn người tị nạn, trên đường đưa họ đến trụ sở cảnh sát Stadthalle để đăng ký ở lại Áo, hoặc hướng dẫn họ lên tàu đến các nước châu Âu khác. Trong quá trình tác nghiệp, chúng tôi thường nhận được câu hỏi như: liệu họ nên đến Đức, Italia, Thụy Điển... hay ở lại Áo? Chúng tôi chỉ có thể khuyên họ rằng: “dù bạn chọn nước nào trong số đó, thì bạn cũng sẽ được đón nhận và được đối xử một cách tử tế”. Còn các tình nguyện viên là luật sư thì khuyên rằng: “Mọi người nên chọn đến nơi mà ở đó có người thân hoặc bạn bè”.

*Kiều bào Việt, Nhà hàng Le Viet và bà Hà Phi Yến,
Phu nhân Đại sứ Việt Nam tại Áo (thứ hai, bìa trái) tặng cơm
Việt cho những người di cư tại Wien*

Tuy nhiên, việc tác nghiệp báo chí với những người tị nạn cũng không đơn giản chút nào, bởi vì, không phải ai cũng sẵn sàng cộng tác, sẵn sàng trả lời phỏng vấn, không phải ai cũng sẵn sàng cho báo chí chụp hình, quay phim... Điều này cũng dễ hiểu, vì họ đang chạy khỏi đất nước, vì một số lý do như: chính trị, bạo lực, kinh tế, nghèo đói, môi trường sống hoặc để hiện thực hóa ước mơ... và đa phần họ sợ bị lộ diện, sợ bị bắt lại, sợ những người thân (còn mắc kẹt ở quê nhà) bị liên lụy... Thế nên, chẳng dại gì mà họ “rác lông ngỗng” trên báo chí - truyền thông. Tuy nhiên, cũng có nhiều người hiểu và tin tưởng rằng nếu họ hợp tác với các nhà báo thì tiếng nói của họ sẽ được đông đảo công chúng và chính quyền châu Âu biết đến hơn, họ sẽ có nhiều cơ hội được cứu hơn.

Hai anh em người Iraq Ahmed Almaksusi và Mohamed Alsuwaid (22 tuổi) nằm trong số 20% người tị nạn lựa chọn ở lại Áo, chia sẻ: “Nước Áo là lựa chọn tốt nhất của chúng tôi về phương diện kỹ thuật và độ an toàn. Đây cũng là thành phố của những người trẻ, cho những người trẻ cơ hội để thành công. Chúng tôi muốn được đào tạo thêm và lấy đó làm bàn đạp để phát triển công việc sau này”.

Hai anh em Ahmed Almaksusi và Mohamed Alsuwaid (Iraq)

Anh Ferzat Alhalabi và vợ cùng 3 đứa con nhỏ (Syria) cũng quyết định ở lại Áo. Anh kể cho chúng tôi nghe về hành trình gian khổ mà gia đình anh đã phải vượt qua. Họ đã đi bằng đủ loại phương tiện, từ đi thuyền, xe bus, đi tàu điện, đi bộ... nhiều lần bị lạc, bị chết hụt, cuối cùng may mắn cũng đến được Vienna. May mắn hơn nữa là chỉ sau vài ngày chờ đợi, anh đã khoe với chúng tôi “giấy hẹn phỏng vấn” của cảnh sát Áo. Alhalabi sinh năm 1972, vợ anh là chị Kuldsstn Alhalabi sinh năm 1978, nhưng nhìn họ già hơn tuổi rất nhiều.

Gia đình hai chị em Rosean gồm 9 người (Syria): hai cặp vợ chồng và 6 đứa con, trong đó, có một bé gái mới 8 tháng tuổi, còn lại, chúng đều đang trong độ tuổi đến trường. Bé gái bị muỗi đốt chi chít khắp mặt, có vết đã thành sẹo, có vết thì đang sưng tấy. Chị Rosean tâm sự: “Nhà chúng tôi bị bom dội. Hàng nghìn người Syria cũng mất nhà cửa như chúng tôi. Trường học và mọi thứ đều bị phá hỏng. Nó tan tành như vụ đánh bom ở Hiroshima Nhật Bản vậy. Con cái chúng tôi không có nơi để học. Giờ chúng tôi muốn đến Đức để tụi trẻ được tiếp tục đi học”.

Anh Ahmad Wakili (Afghanistan) và những người anh em đồng trang lứa (từ 18 - 20 tuổi), chia sẻ: “Chúng tôi đã đi mất hai tháng mới đến được đây, phải vượt qua bao nhiêu khó khăn và bị lừa. Rất mệt mỏi. Đất nước của chúng tôi đang gặp rất nhiều vấn đề tồi tệ. Vì vậy, chúng tôi muốn đến Đức để tìm một công việc và cuộc sống tốt hơn”.

Điểm huyết chính quyền

Hiện tại, chúng tôi đang trực tiếp tác nghiệp tại nước Áo - nơi được coi là điểm nóng của cuộc khủng hoảng người tị nạn châu Âu (của ngõ quan trọng), xin phân tích một số thời điểm và diễn biến quan trọng của cuộc khủng hoảng này, như sau:

Sáng ngày 27/8/2015, nước Áo bị chấn động bởi vụ việc 71 người di cư đã chết trong một chiếc xe tải đông lạnh, bị bỏ lại trên đường cao tốc A4 (hướng đi Vienna). Theo cảnh sát Áo, thì các thi thể này đã bị chết cách đó khoảng hai ngày và đang bị phân hủy.

Cũng vào sáng ngày 27/8/2015, Hội nghị Thượng đỉnh Tây Balkan đã diễn ra tại Thủ đô Vienna, Áo. Hội nghị bao gồm một số nguyên thủ, các bộ trưởng, chính khách... của các nước châu Âu, để cùng bàn bạc về vấn đề kinh tế, lao động, giáo dục và nạn di cư cho khu vực Balkan... Khi đang tham dự hội nghị này thì Tổng thống Áo nhận được tin về vụ việc trên. Ông đã bị sốc. Ông đã thông báo với hội nghị và mọi người đã dành một phút mặc niệm cho những nạn nhân xấu số đó. Vậy là, cuộc hội nghị đã bị “lái” sang việc giải quyết vấn đề cho người tị nạn một cách mạnh mẽ. Tại đây, Đại diện cấp cao Liên minh châu Âu, phụ trách an ninh và đối ngoại, bà Federica Mogherini đã phải phát biểu rằng: *“... Chúng ta không thể ngồi đó mà nhìn mọi người chết. Họ phải được bảo vệ. Nếu chúng ta không muốn có tội phạm thì chúng ta phải hành động”*. Lúc đó, các nhà báo chúng tôi cũng đang tham dự hội nghị và được chứng kiến toàn bộ sự biến đổi ở thời khắc đó.

Đến ngày 29/8/2015, cảnh sát Áo, Hungary đã phối hợp và tìm ra 4 nghi phạm (3 người Bungari, 1 người Afghanistan). Các nghi can này đã phải đối mặt với các tội danh buôn người, tra tấn và trục lợi. Tuy nhiên, điểm đáng lưu ý là, cảnh sát cho rằng: “Các nghi can này là những thành viên cấp thấp của các băng nhóm buôn người sang châu Âu”.

Vâng, khi chúng ta xem xét vấn đề trên phương diện tội phạm xã hội, thì có thể quy kết cho “các tổ chức buôn

người”, nhưng khi xem xét nó trên phương diện tội phạm chính trị, thì “ai”, tổ chức chính trị nào đã làm việc này?

Điểm huyệt lần 1: “Ai”, tổ chức chính trị nào là tác giả của kịch bản trên? “Ai”, tổ chức chính trị nào đã tung “con át chủ bài” - “71 người tị nạn chết trong xe tải” vào đúng ngày diễn ra Hội nghị thượng đỉnh Tây Balkan tại Áo? Đòn đánh đầu tiên này được tung ra, đã “điểm huyệt” vào lòng nhân đạo của người dân Áo, châu Âu, khiến cho họ choáng váng. Nhiều người dân Áo đã phải thốt lên rằng, thật kinh hoàng vì đây là vụ tử nạn tập thể lớn nhất kể từ sau *Thế chiến thứ hai* đến nay trên đất nước họ... Dư luận xã hội sôi sục, người dân đòi chính quyền phải ngay lập tức xem xét, mở cửa biên giới cho những người tị nạn, đó là cú “điểm huyệt” chính quyền Áo, châu Âu, khiến giới chức lãnh đạo phải cùng một lúc đối mặt với, tình trạng khủng hoảng người tị nạn, sức ép từ phía người dân và giới báo chí - truyền thông.

*Các nguyên thủ và lãnh đạo EU
tại Hội nghị thượng đỉnh Tây Balkan*

Điểm huyệt lần 2: Các cuộc biểu tình tại Áo diễn ra liên tiếp, từ ngày 31/8 đến ngày 03/10/2015 đã diễn ra ba cuộc biểu tình và tuần hành lớn. Số lượng người tham gia tăng một cách chóng mặt từ 23.000 người (ngày 31/8) đến khoảng 150.000 người (ngày 03/10) liên tiếp gây sức ép lên chính quyền Áo, đòi chính quyền phải nhanh chóng đưa ra các biện pháp khẩn cấp để giúp đỡ người tị nạn, đòi Bộ trưởng Bộ Nội Vụ Mikl - Leitner phải từ chức ngay lập tức...

*Cuộc biểu tình “Tiếng nói cho người tị nạn” đã thu hút
khoảng 150.000 người dân Áo
(Ngày 3/10/2015 tại Quảng trường Heldenplatz, Wien, Áo)*

Điểm huyệt lần 3: Suốt đêm ngày 04/9/2015, hàng nghìn người tị nạn đã bất chấp mọi luật lệ, đi bộ từ biên giới Hungary đổ về Vienna (trong đó có cả những người tàn tật). Đặc biệt, là hình ảnh bé trai người Syria Aylan Kurdi 3 tuổi bị chết đuối trên đường đi tị nạn, trôi dạt vào khu nghỉ dưỡng nổi tiếng nhất của Thổ Nhĩ Kỳ đã được các phương tiện truyền thông quốc tế lan truyền một cách nhanh chóng, khiến cả thế giới bàng hoàng... (những nhà nghiên cứu báo chí - truyền thông sẽ nhìn thấy rõ nhất “lần điểm huyệt” này). Nhiều người dân Áo, châu Âu đã dùng nhiều biện

pháp, nhất là sử dụng các trang mạng xã hội để tiếp tục lan truyền các hình ảnh trên cũng như đăng tải các ý kiến của họ, nhằm gây sức ép lên chính quyền, đòi Chính phủ phải nhanh chóng tiếp nhận và giúp đỡ người tị nạn ổn định nơi ăn chốn ở, vì mùa đông đang đến gần. Nhiều người đã bức xúc: chúng tôi cảm thấy vô cùng xấu hổ vì Chính phủ đã để người di cư phải ăn chực nằm chờ ở ngoài biên giới của chúng tôi như thế...

Cuối cùng, trước sức ép từ ba bên bốn bên như thế, đêm ngày 05/9/2015, Thủ tướng Áo Werner Faymann đã phải ra quyết định, mở cửa biên giới đón nhận dòng người tị nạn vào Áo. Thậm chí, ông đã đưa ra thông báo ngay trên trang Facebook của mình: “Vì tình trạng nghiêm trọng ở khu vực biên giới Áo - Hungary, ngày hôm nay, Áo và Đức cùng chấp thuận cho người tị nạn vào lãnh thổ. Bên cạnh đó, chúng tôi yêu cầu chính phủ Hungary phải chấp hành luật pháp của EU và hiệp ước Dublin. Đồng thời, chúng tôi đề nghị Chính phủ Hungary phải sẵn sàng tham gia vào giải pháp phân chia người tị nạn và biện pháp khẩn cấp của Ủy ban Châu Âu”.

Thủ tướng Áo và Thủ tướng Đức Angela Merkel đã thống nhất và bắt chấp những bất đồng trong Liên minh châu Âu để đưa ra quyết định khẩn cấp trên. Chính sự việc này đã khiến cho dòng người tị nạn tràn vào châu Âu như nước vỡ bờ, dẫn đến cuộc khủng hoảng di cư. Nhưng ngay sau đó, để xử lý vấn đề này, ngày 13/9/2015, Chính phủ Đức đã buộc phải quyết định đóng cửa biên giới với Áo. Vì thế, Áo cũng buộc phải đưa ra biện pháp đóng cửa một số đường cao tốc nối liền với Hungary (sáng 14/9). Tuy nhiên, việc đóng

cửa của hai nước này là “nhằm kiểm soát tình hình nghiêm ngặt” hơn chứ không phải là “cấm cửa” hoàn toàn đối với người tị nạn.

Trong những ngày vừa qua, chúng tôi đã tận mắt chứng kiến cuộc khủng hoảng tị nạn tại châu Âu, tận mắt chứng kiến thời khắc biến động của lịch sử chính trị - xã hội Áo, châu Âu... Có lẽ, trong thời gian tới, họ sẽ phải mất nhiều thời gian và tiền bạc để giải quyết các hệ lụy này.

EU, 9/2015